

Giambattista Vico'da Sosyal Bilimlerin Temelleri

Foundations of Social Sciences in Giambattista Vico

SEMA ÖNAL

Kırıkkale University

Received: 20.11.16 | Accepted: 21.12.16

Abstract: Vico is considered to be the father of social sciences in the West. According to him, human nature is a social being. God has made the nature. God knows it best. Human is the creator of culture. As a social and cultural entity, he knows the world of culture with a certain knowledge. Cultures emerge and shape in nations. The first human creations that the cult has emerged are mythologies. Mythology gives examples of the concrete idea of the first people. It is necessary to look at the language in order to be able to examine it in the field of social sciences. Traditions, customs and social institutions are briefly reflected by the language. Language is a culture carrier. In Vico culture, state and civilization is a whole. Vico does not discriminate between material culture and spiritual culture. They produce each other alternately. The understanding of righteousness may change over time, according to the culture of every age and nation. So there are interchangeable relations between cultural objects. However, scientific knowledge of the cultural field can be obtained. Because, it is possible to achieve general principles derived from the unity of human nature in this area.

Keywords: Giambattista Vico, culture, social sciences, philosophy of culture, philosophy of history.

Giambattista Vico, (1668- 1744) ölümünden sonra çok geniş bir okuyucu kitlesini etkilemiş olan büyük bir İtalyan filozofudur. Bu okuyucular arasında şairler, hukukçular, filozoflar ve tarihçiler de yer alır. Jules Michelet'ten (1789-1874) Friedrich von Savigny'ye (1779-1861), Karl Marx'tan (1788-1863), Benedetto Croce'ye (1866-1952), Matthew Arnold'dan (1882-1941), James Joyce'a (1882-1941) kadar birçok düşünür Vico'dan birçok değişik açılardan etkilenmiştir. Vico, yaşadığı dönemde çağdaşları tarafından tanınmamıştır. Daha sonra Vico'yu okuyanlar onu Batı kültüründe tarih felsefesinin veya sosyal bilimlerin kurucusu olarak kabul etmişlerdir. İngiliz filozofu R.G.Collingwood (1889-1943), kendisine ve diğer entellektüellere doğrudan etki yapmak bakımından Vico'yu zamanının çok ilerisinde görür. Vico'nun ölümünden kırk yıl sonra Napoli'de bir Vico kültü büyüme başlamış, eserleri Fransızca'ya ve Almanca'ya tercüme edilmiş, düşünceleri moda olmuştur (Burke,1985, s. 1-4). Ölümünden sonra büyük eseri '*Yeni Bilim*' (*Nouva Scienza*, 1725), Thomas Bergin (1904-1987) ve Max Fisch tarafından İngilizce'ye çevrilmiştir (1948). (Burke, 1985, s.5)

Vico'nun eserinde ele aldığı problemler şunlardır: Tarihte bir model var mıdır? İnsanın tabiatı her yerde aynı mıdır? Eğer, insanın tabiatı her yerde aynı değilse hangi nedenlerden ve hangi yönlerden farklılaşır? Sosyal değişim nasıl ve niçin ortaya çıkar? Vico, bütün bu soruların temelinde olduğuna inandığı, merkezi bir problemde odaklanmıştır. Ulusların tarih içerisindeki seyri nasıldır? Adı geçen eserinde, insan tabiatını oluşturan kanunlarının ilkelerini ve dolayısıyla insanlardan oluşan ulusların kanunlarının ilkelerini kurmaya çalışmış, bu maksatla ilk insanların dünyasını yeniden incelemeye teşebbüs etmiştir.

Vico'ya göre uluslar, ortak bir tabiata sahiptirler. *Yeni Bilim* adlı eseri ulusların ortak tabiatını incelemektedir. Bu bilimin hedefi tarihte görülen ilk uluslardan itibaren oluşmuş olan ilahi ve insani kurumların araştırmasını yapmak ve bu kurumların kökenine kadar inmektir. Vico, Mısırlıların yaptığı üç çağ bölümlenmesini kabul eder ve teorisini bu üç çağ üzerinde temellendirmeye çalışır. Tanrısal, Kahramansal ve İnsani Çağlar. Tanrılar Çağında, insanlar evreni tanrılaştırarak, mitoslar şeklinde anlamaya çalışmıştır. Pagan olan bu insanlar, toplumsal ve siyasi işlerini kehanetlere göre düzenlemişlerdir. Yani kendi oluşturdukları tanrısal kurumların yönetimi altında yaşamışlardır. Bu tanrısal kurumlar kehanetler kurumudur ve her

şey bu ilk insanlara kahinler tarafından emredilmiştir. Mistik bir teoloji yönetimi hüküm sürmektedir. Kahramansal Çağda, aristokratik yasalar hüküm sürmüştür. İnsanlar, bu çağda, ulus kurucuları olan kahramanları yüceltmiş, onlara inanmış ve toplumsal olarak değer verdikleri her ne varsa bu kahramanların ismi altında anmışlardır. Kahramanlar da tabiatın onlara verdiği bir üstünlükten dolayı kendilerini diğer insanlardan (örneğin plepler) üstün görmüşlerdir. Aristokratik bir yönetim biçiminde diğer insanlar üstünde hüküm sürmüşlerdir. Bu dönemde sivil eşitlik egemendir yani aristokrasiyi oluşturan babaların siyasi denkliği, sivil eşitlik olarak anlaşılmıştır. İnsanlar Çağı ise, artık eşitlik, özgürlük, refah ve bunları temel alan cumhuriyet ve monarşilerin geliştiği çağdır. Burada yönetim altındaki bütün insanların eşit olduğu anlamına gelen doğal eşitlik egemendir. (Vico, 1984, çev:2007, p. 31,32,33, 173, 241)

Bu üç tür yönetim ile uyumlu olarak üç dil çeşidi gelişmiştir. İlk dil, Tanrısal zamanların dilidir. Anlatılmak istene şeyle doğal bağlantısı olan işaretler, sesler ve objelerin sessiz dili egemendir. Kahramansal zamanlarda kahramansal işaretler, benzerlikler, mukayeseler, görüntüler, mecazlar, semboller dili egemendir. İnsani çağda ise insanların üzerinde fikir birliği ettikleri kelimeler kullanılmıştır. Bu dil vasıtasıyla yasaların dili belirlenmiştir. Manası sabitlenmiştir. Bu yasa dili ile soylular ve plepler (köleler) de bağlanmıştır.

Vico, insanın yabanıl ve vahşi halden bugünkü medeni haline gelişinin nasıl bir seyir izlediğini anlatır. Dinin ve dilin toplumların oluşmasındaki rolü nedir? gibi konulara da temas eder. Vico, henüz soyut düşünme yetisi kazanamamış ulusların mitolojilerinden başlayarak nasıl hayal gücüyle düşündüklerini ve kültür dünyasını 'mondo civile'yi nasıl kurmaya başladıklarını, bir gentil bir ulusu başlangıçtan kendi zamanına kadar inceleyerek teorisini ispat etmeye çalışmıştır. Doğal olarak incelediği ulus, Roma ulusudur. Vico, iddialarını bu ulusun gelişme hayatı üzerinde örneklendirerek göstermeye çalışır (*Yeni Bilim, 4. Kitap*) O, ulusların tabiatını insanların tabiatına benzetir. Çünkü ona göre, uluslar insanlardan oluşmuştur. Tıpkı, insanlar gibi doğar büyür ve ölürlür. Medeniyetin temeli dindir (burada belli bir din kastedilmemektedir). Ateizm üzerine hiçbir devlet kurulamıştır. İnsanların kendilerinden üstün bir otoriteye inanmaları kendi tabiatlarının eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Bu du-

rum, insanların kontrol edemedikleri birtakım doğa olaylarından korkmalarını ve onlara tanrılık atfetmelerini sağlamıştır. Böylece çevreleri ve kendileri hakkında düşünmeye başlayan insanlar daha mutlu bir hayat sürmek için tanruları veya bu üstün güçleri memnun etmeye çalışmışlardır. Kendi davranışlarını kontrol etmenin yanı sıra başkalarının davranışlarını da kontrol etmeleri gerekmiştir. Böylece, toplumun düzenini sağlayan yasaların kökeni ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak da devlet şekilleri biçimlenmeye başlamıştır.

Vico'nun ilk ontolojik ilkesi, 'insan toplumsal bir varlıktır' ilkesidir. Bu ilke, 'şeyler doğal yapılarının dışında var olamazlar' (Vico,1725, çev:2007, p.134) aksiyomu ile bağlıdır. Bu durumda insan doğuştan mı toplumsaldır sonradan mı toplumsal olmuştur tartışması boşunadır. Çünkü bu iki sav da aynı şeyi söylemektedir. İnsan tabiatı özgürdür, seçme şansına sahiptir, ancak, değerleri oluşturmakta zayıftır. İnsan, tarihte içsel bir güç olan 'ilâhi inâyetin' yardımıyla değer oluşturmayı gerçekleştirmektedir. İnsanî seçim de faydaya dayalıdır. Bu faydayı isteme önce bireysel, sonra aile ile birlikte, sonra içinde bulunduğu toplumla veya ulusla birliktedir. Fayda duygusu ile insanlarda ortak duyu temellenmeye başlamıştır.

Vico devlet meselesini *Yeni Bilimin* merkezine koyar. Çünkü onun düşüncesinin temeli siyasi humanizme dayanır, yani 'insan temelde sosyal bir varlıktır.' İnsanlık, müşterek birlikler veya kurumlar oluşturma ve bunu devam ettirme gücüne dayanır. Devlet temel sosyal bir yapıdır o kadar temeldir ki toplumla devleti aynı kelimelerle anlatmak yanlış olmaz. İnsanın sosyal yapısı bir devlet veya yönetim meselesiyle de ister istemez ilintilidir. Bu ilgi Vico tarafından yasa (hukuk) ilmiyle ilgili olarak verilmiştir. Devlet demek doğrudan doğruya toplumsal yasaların varlığı demektir. *Yeni Bilim*de hukuk ilminin spekülâtif meselelerine değinilir. Tarih, toplum ve devletin teşekkülünü oluşturan genel ilkeler bir sentez halinde verilmeye çalışılır. Bunun sonucunda tarihi ve felsefeyi de içeren bir bilimin ilkeleri ortaya konmaya çalışılır.

Vico Jean Bodin'in 'ilk yönetimler monarşiydi, daha sonra tirani ve sonra da halkçı yönetimler ortaya çıktı, en sonunda da aristokrasiler doğdu' savını teorik ve metodolojik bir hata olarak görür. Çünkü bilginler ilkel yapıya monarşi kavramını sokmuşlardır bu metodolojik bir yanlıştır. Teorik yanlış ise siyasi biçimlenmeyi güce dayandırmış olmalarıdır. Bu iki

hata Vico'nun kendi temel ilke ve maxsimine zıttır.

Ona göre toplumun ilk formu ailelerden oluşur. Yabanıl hayat yaşayan insanlar Jove'un gök gürlmesi ve yıldırımlarıyla, şiirsel (hayal gücüne dayalı) bir tanrı yarattılar. Kutsal üstün bir varlık olduğunu fark ettiler. Bir yerde sabit kaldılar, yeryüzünde dolanmayı bıraktılar belli eşler ve belli döller edindiler. Böylece ilk küçük aileyi kurdular. Devletin ilk formu aile yapısı içinde ortaya çıktı. Vico'nun aile dediği yapı sadece bugün bizim anladığımız gibi anne baba ve ve onların döllerinden oluşmuş değildi. 'Famuli' daha geniş bir kavram ifade ediyordu. O, yerleşim yeri olarak belirlenen ilk sığınaklara gelenlerle birlikte oluşan aileye 'famuli' demektedir. Vico'ya göre ailelerin kurucuları yeryüzünde vahşi ve yabanıl şekilde dolaşan kimselere karşı bir sığınak aradılar. Böylece bir grup hayatı geliştirdiler. Bu yapı tam anlamıyla devleti oluşturmadı fakat devletin temel elemanlarını oluşturmaya başladı. Bunlardan ilki onları biraya getiren 'ortak iyi' (gurubun esenliği) idi. Oluşan toplumun bu tek fayda ve iyi anlayışı aynı zamanda babaların ortak faydası ve iyi anlayışına dönüştü. Böylece aristokrasinin temelleri atılmaya başladı. Bu fayda aynı zamanda sığınığın dışında kalan yabani insanlardan sığınığı koruma faydasını da getirdi. O halde 'famuli' 'ortak iyi' üzerinde yükselen devletin temelinde yer almaktaydı... Bu babalar müşterek bir tehlikeye karşı müşterek hareket emek için aralarında anlaşma yaptılar. Bu durum onlar arasında birliğin basit temelini oluşturdu. O halde ilk devlet Bodin'in dediği gibi monarşik değil aristokratik olmalıydı. Her bir baba 'ortak iyi' etrafında kendi otonomlarına sahipti. Kendi özel fayda ve iyiye dayanan bölgelerinin yöneticileriydiler.

'Ortak iyi' kavramı ilkel aristokratik düzen içerisinde oluştu ve devam etti. Vico'nun üç ilkesi din evlilik ve ölü gömme (ruhun ölümsüzlüğü inancı) ilkesi dolayısıyla ilkin, din kehanetlerle başlamış olmalıydı ve kehanetler toplumdaki aristokrasiyi oluşturan babaların elinde olmalıydı. İlk kutsanan resmi evlilikler de onlar arasından yapılmış olmalıydı ki soyluluk devam edebilsin. Dini ölü gömme ritüelleri de onlara özgüydü. Geri kalan teba, bunlardan yoksun bırakıldığı gibi 'famuli' veya plepler bu babaların malı olarak da görülmeye başlandı. 'Famuli' veya plepler babaların topraklarında çalıştılar tek istedikleri babaların iyiliği oldu.

Aristokratik bu yapı, doğal olarak semboller sistemi içinde canlandı-

rıldı. Özel nitelik ve karakterler kullanıldı. Aristokratik gücün sonsuz güçlü oluşuna işaret eden bu semboller ilkin dinsel idi kehanetleri okumak ve yorumlamak tanrısal iradenin ve niyetin işaretlerini okumak ve yorumlamaktı. Böylece plepler(famulinin babalar dışında kalan üyeleri) aristokratik güçten ve kahramanlar tarafından konuşulan tanrısal dilin (kehanetler dilinin) dışında bırakılıyordu. Homer bu dili 'tanrıların dili' olarak insanların dilinden ayrı tutmuştu. Tanrıların dili veya kehanet dili gücün en içteki kalesi olarak aristokratik düzen tarafından muhafaza edilmişti. Bu kale düştüğü zaman yani yasalar insanlara açıklandığında kahramanların egemenliği son buldu.

Vico'nun ilk siyaset anlayışı böyle resmedildi. Eşitliğin ilk formu sivil eşitlikti. Sivil eşitlik, müşterek iyinin tanımıdır. Bu iyi değeri ortak varlığı (commonwealth), sosyal düzeni tanımlar. Bu sivil eşitlik biçimi, devletin temeli olan ortak varlığı oluşturma bakımından Roma yönetimlerinde hem aristokratik hem de halk özgürlüğü zamanlarının simgesi olmuştur.

Doğal eşitliğin tarihsel doğuşu, tarımsal kökene dayalı başkaldırma ile ortaya çıkmıştır. Bütün mülkiyet, babanın egemenliği altında iken ailenin (famuli) yerleştiği ve hareket ettiği bölgeler içerisinde bulunan bütün topraklar babaya aitti. Ailenin üyeleri, bu topraklarda babanın yararına çalıştılar aristokratik yönetimlerde babanın esenliği ailenin esenliği demekti. Özel fayda anlayışı geliştikçe doğal özgürlük anlayışı gelişti. Yani, herkesin eşit faydaya sahip olma anlayışı doğdu (Caponigri,1968, s.210-215).

Vico'ya göre insanlar toplum içindeki sınıfsal yerlerinin farkına varmaya bu çağda başlamışlardır. Bu çağda soylu olanlarla soylu olmayanların mücadelesi de başlamıştır. Çünkü insan, değerleri ve toplumsal yerini de sorgulamaya da başlamıştır. Zihin gelişme sürecindedir. İnsan organik ve doğal hayattan kültürel ve toplumsal hayata dönmüştür. Hak, adalet, eşitlik gibi toplumsal kavramlar teşekkül etmeye başlar. Vico, bu çağı düello-lar çağı olarak da adlandırır. Çünkü bireysel anlaşmazlıklar düellolarla çözülmeye çalışılmıştır ve kazanan taraf haksız bile olsa tanrının onu haklı kabul ettiği ve Tanrının en iyi hüküm veren olduğu söylenmiştir. O halde bu ikinci çağ, gücün egemen olduğu çağdır. İnsanlar Çağı ise artık insanların akıllarını kullanmaya başladıkları soyutlama gücünün arttığı bilim, felsefe ve sanatların oldukça geliştiği bir çağdır. Toplumsal hukuk yasaları

teşekkül etmiştir. İnsanlar bu yasalara göre toplumsal hayatlarını yaşamaktadırlar.

Vico'ya göre, insanlık süreci değiştikçe insanın tabiatı da değişmiştir, Toplumun kurulması ile birlikte adalet anlayışı da gelişmeye başlamıştır. Adalet duygusu, insanda başlangıçta vardır. Fakat, adalet anlayışı toplum içerisinde, süreçte gelişme göstermiştir. Çünkü insanların gelenek, görenek, âdet ve düşünüş tarzlarına göre toplumsal olgular ortaya çıkmakta toplumsal doğruları bunlar belirlemektedir. Âdet, gelenek ve göreneklerin değişmesi ile birlikte olgulara göre belirlenmiş doğrular da değişmektedir. Olgu, doğruyu doğru olguyu belirlemektedir. Sosyal varlık olarak, insan, toplum ve kanun arasında zorunlu bir bağlantı vardır. Toplum denen şeyin kendisi de tabiatı gereği yasalıdır (Önal, 2008, s.319, 322).

Eski Ahit ve hristiyan dininin dogmalarından etkilenen Vico, insanlığın tarihini aslında İlahi inayetin bir açılımı olarak görür. Tarihin ilk ilkesi veya arkesi ilahi inayettir (providence). Tanrı, bunu insanı yaratırken ona verdiği tanrısal taraf ile yapar. Yani, insanda tanrıdan bir parça vardır. İşte ilahi inayet, insandaki bu tanrısal tarafın tarihte oynadığı roldür. Yani, tarihte, Tanrı doğrudan etkileyici ve müdahaleci değildir. Tarihte etkin olan insandır. Ancak, insan, ilahi inayetin bir yönünü kendisinde sergilediği veya açığa vurduğu, kültürün ve tarihin yapıcisidir. Tanrı, tarih içinde tarihle birlikte hareket etmez, zaman ve mekan dışıdır. Tarihsel alan, ilahi inayetin yalnızca bir yönünün görüldüğü alandır. O halde, Vico'ya göre, insan yaradılıştan itibaren kültürel ve tarihsel bir varlıktır. Ancak, ilahi inayet, tarihin yönünü nasıl belirleyecektir, Vico'nun anlatımlarında bu nokta açıklığa kavuşmamıştır. Bu durumda, tarih, Vico'ya göre, hristiyanlıktaki *Düşüş* kavramıyla başlayan ve sonunu Tanrı'nın belirleyeceği alandır. Bu tarihsel alanda, insanlardan oluşan uluslar, tıpkı, insan tabiatında olduğu gibi, doğar, büyür ve ölürler. Ulusların tabiatının insanlara benzemesi doğaldır. Çünkü, uluslar, insanlardan oluşmaktadır. Tarih, Tanrı'nın inayeti olmaksızın anlamsızdır. İnsanlık ise bir bütündür (Vico, 1984, çev:2007, p.331,342,343,345).

Vico'ya göre, insan tarihsel ve kültürel bir varlıktır. Tabiat insana sadece varoluşunu sunar. Ama insan tabiatı hiçbir zaman olduğu gibi bilemez. İnsan kendini bilmeye dönmelidir. İnsan için geçerli, doğru ve olanaklı bilgi kendisi hakkındaki bilgisidir. Burada kendini bilmek, mistik

dinlerin düşündüğü şekilde bireysel ve iç yaşantıya dayalı bir bilme değildir. Beni ve başka benleri de kapsayacak şekilde kültürel bir bilmedir. Çünkü insan doğduğunda kendini toplum içinde bulmaktadır. İnsanın toplumsal bir varlık oluşu bir zorunluluktur. Bu durum insanın tabiatında vardır. İşte, insanın tabiatında gelen bu birlikte yaşama zorunluluğu kültürü doğurmuştur. İnsanın yarattığı bütün kurumlar, din, dil, sanat, bilim, felsefe, ahlak, hukuk, ekonomi v.s için birlikte yaşama zorunluluğu şarttır. İlk ormanlarda yaşayan insanlar, sırasıyla, köyleri şehirleri ve akademileri geliştirmişlerdir. En gelişmiş kültür ürünleri bilim ve felsefe, insanlık yerleşik düzene geçtikten sonra ortaya çıkmıştır. Çünkü insan doğal çevresini güvence altına aldıktan sonra, içsel kültürel öğeleri geliştirmeye başlamıştır. Bu kültürel öğeler, dil, din, gittikçe bilim, felsefe, sanat... Bu aşamada, insan kendine dönme ve kendi üzerinde bilinç geliştirme yeteneğine sahip olmaktadır. İnsanın tarih bilincini geliştirmesinin temelinde ölü gömme etkinliğine dayalı ruhun ölümsüzlüğü fikri vardır. Çünkü insan, bu temel üzerinde, geçmişini ve atalarının yaptıklarını yaşatmayı yani kültürünü korumak istemektedir. Vico, *humanite* kavramının ölü gömmek anlamına gelen *humando* dan geldiğini de iddia eder. Tarih, her ailenin, kabilenin kendi tarihiyle başlayıp aileleri, şehri ulusu ve insanlığın tarihini içine alacak şekilde genişlemiştir. Tarih, insanın, somut, güncel bireysel varoluşunun ürünü iken gittikçe evrensel ve zorunlu ilkelere ulaşmıştır. Buna insanlık, üst bakışa refleksiyona sahip olduğunda ulaşmıştır.

Sonuç olarak, Vico'ya göre, kültürel ve tarihsel süreçte, insanlık kendini ilkin somut şekilde mitolojik şiir ve hiyeroglifler yoluyla kavramaya çalışmıştır. Kozmolojik ve antropolojik anlatımların bir arada bulunduğu tarih sahneleri bize bunu ispat eder. Vico, insanlığı tıpkı bir çocuğa benzetir. Nasıl çocuğun hayal gücü ile olayları anlatması çok doğal ise, ilk insanların evreni hayal güçleriyle anlatmaları da o kadar doğaldır. Yukarıda da söz ettiğimiz gibi, zaten insanlık üç çağdan geçmiştir. Tanrılar, Kahramanlar ve İnsanlar Çağı.

Bütün bunlara baktığımızda Vico'da insan, yalnızca tarihi, toplumu ve kültürü öğrenen bir organizma değil, bunları yapan, yaratan, üreten aynı zamanda bu kültürel gelişim ve değişim sürecinin içinde bulunan ve bu arada başka insanlarla ve başka kültürlerle ilişki içinde olan bir varlıktır.

İnsan, dış dünya ve insanlar arası ilişkilerde kültürü yaratmıştır. Günlük ihtiyaçlarını karşılamak için âlet yapmıştır. Doğa olayları ve kendi kaderi üzerine sorular sorduğunda mitolojiyi; birlikte yaşayabilmek için ahlak ve hukuk kurallarını; iletişimi sağlamak için dili; doğadaki olaylara ilişkin varsayımlarını tahkik etmek için bilimi; unutmayı önlemek için yazıyı; yeni nesilleri yetiştirmek için eğitim ve öğretimi geliştirmiş ama kültürü sorgulama etkinliği ancak kültür üzerine bir üst bilinç geliştirdiği zaman ortaya çıkmıştır. Kültür felsefesi, bu üst bilincin, yeniden- düşünme ve yorumlamanın (refleksiyonun) bir ürünüdür.

Vico, insanı ve toplumsal, tarihi ve kültürel bir varlık olarak almasıyla kendinden sonra gelen birçok düşünürü etkilemiştir örneğin Schlegel'de (1772-1829) tarih, tıpkı Vico'da olduğu gibi gerçek bilimdir. Humbolth'da (1769-1859) tarih, Vico'nun dediği gibi insanı hem barındıran hem de belirleyen süreçtir. Max Müller'de (1823-1900) doğabilimleri ve matematik, yine Vico'da olduğu gibi insan kültürünün tarih içinde yarattığı bir kültür ögesidir.

Vico'nun bu görüşleri kendi zamanına göre oldukça modern görüşlerdir. Vico'ya göre kültürler bütündürler. Kültürler esas itibarıyla insanın kendini ifade biçimidir. Sanat da bu anlatımın büyük bir biçimidir ve biz geçmiş, şimdiki ve diğer kültürlerin de ifade biçimlerini, kurgusal hayal gücünü inceleyerek anlayabiliriz. Vico'nun yazıları rasyonalizmden kurtulmuş modern bilgi felsefesini temsil eden ilk önemli gayreti temsil etmektedir. Daha da önemlisi diğer kültürleri yargılamaktan ziyade, kendi yapıları ve dönemleri içinde anlamamıza izin veren yeni bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Halbuki Aydınlanma, sonsuz aklın egemenliğini yüceltmekteydi. Vico, bu düşünceleriyle Aydınlanma düşüncesinden büyük ölçüde farklılaşmaktadır. Duygu, imgelem, önyargı ve gelenek, Aydınlanma karşıtı durumda epistemolojik kültürel çoğulculuğun öğeleri haline gelmişti. (Lillar1993, s.5)

İnsan, akli sayesinde bilim ve felsefe, duyguları sayesinde, edebiyat, sanat v.s, inancı sayesinde din, mitoloji gibi ürünler, birlikte yaşama zorunluluğu nedeniyle de toplum yasalarını ortaya koymuştur. Vico, bu nedenlerden dolayı, *Yeni Bilim* adlı eserini aynı zamanda ulusların tarih içindeki seyrini inceleyen bir bilim, teoloji ve metafizik eseri gibi sunmuştur. Kültürün incelenmesi konusunda çok önemli bir yer edinmiş bir filozof-

tur. Tarihe evrensel bir bakış açısı getirmeye çalışmıştır. Bu nedenle, *Yeni Bilim* adlı eser de, ulusların hayatını inceleyen tarih, sosyoloji gibi alanlarda yeni bir bilim denemesidir.

Kaynakça

- Burke, P. (1985). *Vico*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Capongri, A. R. (1968). *Time and Idea: The Theory of History in Giambattista Vico*. Indiana: University of Notre Dame Press.
- Lilla, M. (1993). *G.B.Vico: The Making of an Anti-Modern*. Cambridge: Harvard University Press.
- Önal, Sema (2008). Kültür Olguları Hakkında Bilimsel Bilgiye Nasıl Ulaşılr? Bir Kültür Filozofu Olarak Giambattista Vico. *Icanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Vico, G. (1982). *Vico: Selected Writings* (ed. & trans. L. Pompa). Cambridge: Cambridge University Press.
- Vico, G. (1984). *New Science of Giambattista Vico* (trans. T. G. Bergin & M. H. Fischer). Ithaca & London: Cornell University Press.
- Vico, G. (2007). *Yeni Bilim* (çev. S. Önal). Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Öz: Vico, Batıda sosyal bilimlerin babası olarak kabul edilmiştir. Ona göre insan doğası gereği toplumsal bir varlıktır. Tabiatı Tanrı yaratmıştır. Onu en iyi Tanrı bilir. Kültürü yaratan insandır. Toplumsal ve kültürel bir varlık olarak kültür dünyasını kesin bir bilgi ile bilebilir. Kültürler, ulusların içinde ortaya çıkar ve biçimlenir. Kültürün ilk ortaya çıktığı insan yaratımları mitolojilerdir. Mitoloji ilk insanların somut düşüncesinin örneklerini verir. Sosyal bilimlerin alanında inceleme yapabilmek için dile bakmak gerekir. Gelenek-görenekler-adetler kısaca toplumsal kurumlar dilde yansır. Dil bir kültür taşıyıcısıdır. Vico'da kültür ve medeniyet bir bütündür. Yani, Vico, maddi kültür ve manevi kültür ayırımı yapmaz. Bunlar birbirini dönüşümlü olarak doğurur. Zaman içinde her çağın ve ulusun kültürü gereği, doğruluk anlayışı değişebilir. Yani kültür öğeleri

arasında değişebilir ilişkiler söz konusudur. Buna rağmen kültür alanının bilimsel bilgisi elde edilebilir. Çünkü bu alanda insan tabiatının birliğinden kaynaklanan genel ilkelere ulaşmak mümkündür.

Vico'da kültür ve medeniyet bir bütündür. Yani, Vico, maddi kültür ve manevi kültür ayırımı yapmaz. Bunlar birbirini dönüşümlü olarak doğurur. Zaman içinde her çağın ve ulusun kültürü gereği, doğruluk anlayışı değişebilir. Yani kültür öğeleri arasında değişebilir ilişkiler söz konusudur. Buna rağmen kültür alanının bilimsel bilgisi elde edilebilir. Çünkü bu alanda insan tabiatının birliğinden kaynaklanan genel ilkelere ulaşmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Gambattista Vico, kültür, sosyal bilimler, kültür felsefesi, tarih felsefesi.

